

De obicei, autorul scrie pentru sine, dar se întâmplă uneori (ca în *N-ai să înțelegi nimica* sau *Cât teatru e în teatru*) că, aceea ce îl interesează pe autor este demn de interes și pentru cititor, chiar dacă e vorba de întâmplări cu caracter personal, mai mult chiar, autobiografic. Din fericire, sunt pagini unde cuvintele îl ascultă atât de supuse, încât autorul însuși se crucește și îi vine să zică, asemenea Antigonei, „în lume-s multe mari minuni. Minuni mai mari ca... scrisul nu-s”. Dacă în *Godette* era o tentativă suprarealistă în descendența lui Gellu Naum, în primele acte din *N-ai să înțelegi nimica* sau *Cât teatru e în teatru* ne întâmpină realismul cel mai ușor de identificat cu putință. Protagonistii, El și Ea, își descarcă sacul cu resentimente, își aruncă în față intimitățile devastate de iubire și ură. Actul unu și doi sunt lungi monologuri plăcute la rostite ce pot face plăcerea actorului. Este și o teorie la mijloc, pentru că Uiuiu este filosof, și anume că „sufletul este trupul”, dar o știm de mult în formula lui Blaga că diavolul și bunul Dumnezeu sunt frați. La Uiuiu, trupul se îmbolnăvește numai după ce s-a îmbolnăvit sufletul. Profesorii îi îmbolnăvesc pe studenții de la actorie, devenind dușmanii personali ai autorului îndrăgostit care simte nevoia să-și verse ura în personaje. Dragostea insultată pentru o studentă la actorie de la Cluj-Napoca cu tendințe lesbiene trebuie răzbunată. Până la urmă, textul acumulează atâtea detalii pasionale, încât devine o ireversibilă și patetică – în cel mai bun înțeles al cuvântului – piesă de dragoste.

Piese într-un act au modele consacrate: *De ziua națională* începe ca *Boul și vițelul* de Grigore Alexandrescu și continuă cu *Cafeaua domnului ministru* de Horia Gârbea. Este o parodie mai mult sau mai puțin hazlie a vieții politice contemporane care ne dovedește încăodată că ardelenii au umor. O întâlnire cu investitori străini se transformă într-o scenă de umor mut cu schimbarea drapelului național și a traducătoarelor, până se găsește soluția unificatoare: drapelul și limba „americană”... O parodie cu zei în descendența lui Radu Stanca din *Gâlceava zeilor* este *Zeul*, piesă într-un act prevăzută cu citate din Heidegger și Socrate. Din glumă în glumă, Alexandru Uiuiu spune și lucruri care nu au mai fost spuse sau nu în felul acesta. Iată Zeul care vrea să creeze o altă rasă: „Calea e mult mai simplă: e suficient să te naști din moarte, nu din naștere, și atunci ești om. Mă voi naște din nou și, după obiceiul vostru, voi alege ca izvor, ca punct de plecare moartea. Am să mă nasc din spermă și sânge, din carne și oase, din tot ce moare pentru a avea gustul subtil și rar al sfârșitului pe limbă”. Adică, viața să se desfășoare dinspre moarte spre naștere, nu ca acum. N-ar fi rău. Dicția perfectă și simțul scenei rămân la Alexandru Uiuiu valori nestructurate.

Alexandru Uiuiu, *Așteptând-o pe Godette*, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2003.

Crenguța MANEA

Prezențe discrete în umbra spectacolului

Cu fonturi la fel de discrete ca și prezența lui, apare numele *secretarului literar* în orice caiet-program. Există și variante lexicale: dramaturg, în accepțiunea dată de Lessing și explicată în *Dramaturgia de la Hamburg*; sau *assistant director*, într-o variantă anglofonă, poate și *press officer*, pentru că „fetele de la secretariat” (cam așa este numele „tehnic” folosit în teatru, pentru că, de obicei, mai toți secretarii literari sunt tinere entuziaste, la început senin de idilă cu TEATRUL!) își asumă și învață să se priceapă la toate cele multe care presupun existența în afara reflecțiilor. Și, poate, în primul rând, „costumul de bal” al spectacolului este obligația profesională și gloria de o seară, seara de premieră, a secretarului literar.

În sarcina secretarului literar intră și elaborarea caietului-program (nu pot suferi CD-urile pe care nu am cum să le consult la lumina mai clară din timpul unei scene, sau în pauză!). Tot el, secretarul literar, concepe prezentarea spectacolului, a regizorului și a actorilor, structura materialelor și editarea lor (uneori, chiar le și scrie), se află într-o goană permanentă după scenograful spectacolului – prea prins între ateliere și repetițiile la scenă, să mai aibă timp și pentru concepția grafică a caietului-program; de cele mai multe ori, bugetul spectacolului nu mai ajunge și pentru colaborarea cu un grafician – și același secretar literar, la „generale”, când nervii tuturor vibreză ca arcușul la un *pizzicato* de Paganini, trebuie să mai organizeze și ședințele foto, esențiale în promovarea spectacolului. E nevoie de ceva diplomație, răbdare, curaj, și infinită solidaritate cu cei de pe scenă, pentru a face față acestei expediții de cursă lungă, nu doar de plăcere.

În ultimele două-trei stagioni, în mod constant, echipa Teatrului Odeon (director: Dorina Lazăr) de la Secretariatul literar – și vreau să le amintesc aici, pentru modul exemplar în care o fac, pe **Alina Moldovan, Laura Sterian și Tamara Susoi** – ne pune la dispoziție cele mai frumoase și atractive caiete-program, capabile să păstreze, alături de cronicile și comentariile de specialitate, o parte esențială din existența fiecărui spectacol, un fel de păstrare a lui în memorie, una fixată în cuvinte și imagini; dar, de câte ori, nu s-a întâmplat ca, atunci când răsfoim un astfel de caiet, ceva din duhul acelei montări începe să fie prezent.

Am în față caietul-program de la spectacolul **Ionesco – 5 piese scurte**, cu detalii din atelierul de creație al autorului (așa cum este filiația caragialiană, remarcată nu o dată, dar care câștigă amănunte în plus prin o serie de date cuprinse aici), detalii de istorie teatrală (dramatizarea schiței *Căldură mare* adăugată acelor scenete de Eugène Ionesco de către regizorul Jacques Polieri, cel care a semnat *Spectacolul Ionesco* la Théâtre de la Huchette, Paris, august 1953); sunt informații care pot fi apoi verificate, dar asupra cărora te oprești la lectură. Din paginile aceluiași caiet se detașează chipurile actorilor, fotografiile expresive în alb-negru, iar câmpul paginii este pe alocuri spart de un accent grafic pe roșu. La aproape doi ani de la reprezentarea pe care am văzut-o, elegantul caiet apare ca un album, o *madeleine* teatrală ce aduce în prezent bunul gust al unui spectacol făcut de Alexandru Dabija.

Printre preferatele mele, și caietul-program de la **Camera de hotel**; ca o carte de benzi desenate, în stilul pop-art practicat de Roy Lichtenstein, caietul acestui spectacol se particularizează prin grafica inspirată a Sabinei Spatariu care este pe urmele regiei lui Alexandru Dabija, îi păstrează umorul negru, inteligența observației pe marginea „naturii umane”, replicile cu haz din spectacol. Dând pagină cu pagină, o parte din spectacolul de la Odeon prinde a se arăta... și dansul lui Rose (Dorina Lazăr) cu *Charlie* (Paula Niculiță), iar râsul lui *Buni Rose* parcă sună cald și cunoscut...

Nu vreau să trec peste **Emilia Galotti**, un caiet cu imagini violente (grafica Sabina Spatariu), la fel ca și spectacolul bine articulat al regizorului Radu Alexandru Nica; este prezentat în imagini puternice, prim-planuri cu actorii din distribuție, personajele lor alcătuind un „bestiar” care acaparează și sufocă umanitatea.

Am luat doar trei exemple din multele caiete-program elaborate de echipa Secretariatului literar de la Odeon, pentru bucuria rememorării, și nu pentru că ar mai fi fost necesare argumentele pentru reverența făcută inteligenței profesionale, talentului și atașamentului necondiționat arătat, de fiecare dată, de „fetele de la Odeon” față de TEATRU. Și nostalgia că eu nu am fost secretar literar decât o stagiune...